

PRACA METODĄ PROJEKTU W EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

Być może wiele nauczycielek i nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej zadaje sobie pytanie, czy można pracować metodą projektu na pierwszym etapie edukacyjnym, a jeśli tak – to jak to robić.

Co jest istotą tej metody?

Projekt edukacyjny polega na realizowaniu przez grupę zaplanowanych zadań związanych z określonym tematem i służących osiągnięciu założonego celu. Efekty pracy zespołu są prezentowane publicznie.

Czy da się to osiągnąć z dziećmi w wieku 7-9 lat? Postaram się pokazać, że tak. Zaproponuję kilka tematów projektów, które można zrealizować w klasach młodszych. Dlaczego warto to robić, mimo że praca metodą projektu w klasach I-III wymaga od nauczyciela sporego wysiłku? Ponieważ metoda ta przynosi wspaniałe efekty.

Zalety pracy metodą projektu:

- wyzwala aktywność uczniów
- pobudza ich do samodzielnego myślenia i twórczego działania
- wymaga planowania i organizowania pracy w taki sposób, aby osiągnąć przyjęty cel
- rozwija umiejętność współpracy w grupie
- uczy odpowiedzialności za efekty pracy własnej i całego zespołu
- kształci umiejętność wyboru źródeł informacji i krytycznego z nich korzystania
- rozwija zdolność selekcji, porządkowania i przekształcania informacji
- uczy praktycznego zastosowania zdobytej wiedzy
- kształci umiejętność rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji
- sprzyja rozwijaniu kompetencji językowej
- przyczynia się do kształcenia umiejętności wykorzystywania nowoczesnych technologii
- rozwija postawy otwartości
- uczy samooceny i oceny innych osób oraz wyciągania wniosków co do skuteczności podjętych działań
- kształci umiejętność prezentacji efektów pracy zespołowej.

Najważniejsze cechy projektu:

- etapowość – działania realizowane w ramach projektu podzielone są na kilka etapów, których przebieg i czas trwania należy zaplanować
- czas trwania – realizacja projektu z reguły trwa kilka tygodni
- praca w grupie – projekt jest realizowany przez powołany w tym celu zespół; każdy z członków zespołu ma przydzielone konkretne zadania; efekty pracy całej grupy są zależne od sposobu wykonania zadań przez poszczególnych członków zespołu
- metody pracy – wyboru metod dokonuje się ze względu na założony cel
- interdyscyplinarność – podczas pracy projektowej bardzo często łączy się treści z różnych dziedzin, a podjęte działania mają odniesienia do realnych sytuacji („z życia wziętych”)

- realizacja zaplanowanych działań podlega ocenie zgodnie z ustalonymi kryteriami
- rezultaty pracy grupy są publicznie prezentowane.

Planowanie projektu

Na tym etapie ciężar zadań spoczywa na nauczycielu. Powinien on sobie odpowiedzieć na następujące pytania:

- Jaki temat projektu będzie interesujący dla uczniów?
- Dlaczego warto realizować taki projekt? Jakie cele można w ten sposób osiągnąć? Chodzi tu zarówno o korzyści, jakie przyniesie on grupie, jak i środowisku, w którym projekt będzie realizowany
- W jaki sposób będzie on realizowany? Chodzi o ustalenie kwestii organizacyjnych, takich jak: czas realizacji, harmonogram działań, liczba grup, kto weźmie udział w projekcie – cała klasa czy tylko chętne dzieci.
- Jakie czynniki zewnętrzne są niezbędne dla powodzenia przedsięwzięcia? Czy i w jakim stopniu planuje się współpracę z osobami, instytucjami, środowiskami spoza szkoły?

Poniżej wymieniam te czynności związane z planowaniem, w których powinni wziąć udział uczniowie:

- Jakimi metodami będą pracowały grupy projektowe? Jakie funkcje będą pełnić członkowie grup? Kto za co będzie odpowiadał?
- Jakie zasoby (środki materialne) będą potrzebne do realizacji celu?
- Jakie sposoby prezentacji są najlepsze ze względu na temat?

Realizacja projektu

Na tym etapie uczniowie realizują pod kierunkiem nauczyciela zaplanowane zadania. Ważne, żeby oprócz uczestniczenia w działaniach podejmowanych przez całą grupę każde dziecko odpowiadało za konkretną rzecz.

Przy wielu tematach jednym z elementów realizacji projektu powinna być praca w terenie – zbieranie materiałów, fotografowanie, wykonywanie szkiców, rysunków, oglądanie konkretnych miejsc, okazów przyrodniczych itd. Atrakcyjne dla dzieci są także spotkania z różnymi ludźmi, którzy wykonują pracę związaną z tematem projektu. Chodzi o to, aby dzieci miały poczucie, że robią coś naprawdę, a nie dla zabawy.

Prezentacja efektów prac projektowych

Ukoronowaniem pracy nad projektem jest publiczne zaprezentowanie efektów działań i przedstawienie wniosków. Jest to zadanie uczniów. W jaki sposób może wyglądać taka prezentacja? Uczniowie mogą wykonać album, przygotować przedstawienie, zrobić wystawę czy portfolio, przygotować gazetkę, zamieścić materiały na padlecie itp. Efekty mogą oglądać ich rówieśnicy, rodzice, a nawet lokalna społeczność.

Po prezentacji następuje podsumowanie i ocena projektu zgodnie z ustalonymi kryteriami, na którą składają się samoocena zespołu oraz ocena opiekuna projektu. Należy wziąć pod uwagę

- współpracę w zespole – jak przebiegała, czy wszyscy wywiązywali się ze swoich zadań, wspierali się wzajemnie

- realizację zaplanowanych zadań – czy wszystko udało się zrealizować, jeśli nie, to jakie były tego przyczyny
- prezentację – czy sposób prezentacji został dobrze dobrany do efektów pracy i pozwalał na ich odpowiednie przedstawienie.

W załącznikach zamieszczam propozycję dokumentacji projektowej oraz przykładowe projekty (temat, cele pracy projektowej, proponowane zadania, podział funkcji między członków grup projektowych).

Załącznik 1 – dokumentacja projektowa

KARTA PROJEKTU

Temat projektu			
Zespół	Imiona i nazwiska	Funkcja w zespole	Podpisy
	1.		
	2.		
	3.		
	4.		
	5.		
6.			
Opiekun	Imię i nazwisko		Podpis

Co chcemy osiągnąć?

.....

Co planujemy w tym celu zrobić?

Zadanie	Kto wykona?	Kiedy?	Podpis nauczyciela	Uwagi

.....

KARTA UCZESTNIKA PROJEKTU¹

Imię i nazwisko

Co robiłem? (ja, a nie cała grupa). Co mi się udało, a co nie? Co było trudne?

.....

.....

.....

.....

.....

Projekt był:

Dlaczego?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

¹ Tę kartę dziecko może wypełnić samodzielnie lub z pomocą rodziców czy nauczyciela.

Załącznik 2 – przykładowe tematy projektów wraz z proponowanymi zadaniami i podziałem funkcji w zespole

Temat 1.: **Drzewa naszych lasów, parków, ogrodów**

Cel: Poznanie drzew rosnących w Polsce – gatunki, wygląd, rola drzew w środowisku i życiu człowieka.

Zadania:

1. Poznać budowę drzewa. Przedstawić ją na plakacie (wybrane dzieci korzystają z różnych źródeł informacji – książki w bibliotece szkolnej, internet; przedstawiają na plakacie schemat drzewa, opisują go; piszą krótkie informacje o funkcjach korzeni, pnia, konarów i gałęzi, liści). Plakat może zostać wykonany np. w Canvie.
2. Zbadać, jakie drzewa rosną w naszej okolicy, nauczyć się je rozpoznawać (każde dziecko obserwuje drzewa rosnące w pobliżu domu i szkoły, zbiera liście, fotografuje lub rysuje drzewa, stara się dowiedzieć, jak się one nazywają; każda grupa opracowuje zebrany materiał z pomocą nauczyciela lub rodziców – wkleja liście i rysunki lub fotografie, pisze krótkie notatki – ręcznie lub na komputerze).
3. Wybrać się na wycieczkę do lasu w celu obserwacji drzew (w wycieczce powinny wziąć udział wszystkie dzieci, które realizują projekt; oglądają drzewa, fotografują je, opisują kolor kory, przykładają do niej kartki i odrysowują fakturę, zbierają liście, obserwują życie na drzewie i wokół niego, np. ptaki, owady, grzyby, jemioły).
4. Spotkać się z leśniczym, żeby dowiedzieć się jak najwięcej o drzewach (w spotkaniu powinny wziąć udział wszystkie dzieci; wcześniej układają one pytania do leśniczego, dotyczące drzew w lesie, ich wieku, obwodu pnia, wysokości, sposobu określania wieku itd.; spotkanie z leśniczym można połączyć z wycieczką do lasu).
5. Wykonać pracę plastyczną pt. *Moje drzewo* (zadanie dla chętnych dzieci, które lubią prace plastyczne, forma pracy może być dowolna lub ustalona z dziećmi).
6. Zgromadzić informacje o tym, jaką rolę pełnią drzewa w środowisku przyrodniczym i w życiu człowieka (zadanie dla grupki dzieci, które będą korzystały z różnych źródeł, przeprowadzały wywiady z rodzicami i innymi dorosłymi).
7. Przygotować album lub wystawę fotograficzną o drzewach (z tym zadaniem wiążą się wydatki na wydrukowanie zdjęć, chyba że będzie to wystawa w formie elektronicznej, np. na blogu, padlecie, w formie prezentacji wykonanej np. na Genial.ly). Uczniowie powinni przygotować podpisy pod fotografiami; zdjęcia należy uporządkować według określonego kryterium, np. drzewa iglaste i liściaste, a wśród liściastych wyróżnić te, z których człowiek ma pożytek, na przykład w postaci owoców (w to zadanie powinni się zaangażować wszyscy – fotografowie, osoby wykonujące podpisy, sporządzające notatki z informacjami o drzewach).
8. Napisać wiersz lub opowiadanie o drzewie (zadanie dla chętnych dzieci, które lubią układać wiersze lub pisać jakieś historyjki).

Funkcje w zespołach: fotografowie, rysownicy, osoby szukające informacji, sekretarze piszący notki, osoby układające pytania do leśniczego.

Temat 2.: **Nasze korzenie**

Cel: Zainteresowanie dzieci przeszłością, historią własnych rodzin.

Zadania:

1. Wykonać drzewo genealogiczne (każde dziecko wykonuje własne drzewo po wcześniejszym obejrzeniu różnych drzew genealogicznych i po objaśnieniu przez nauczyciela, jak to należy zrobić).
2. Poznać historię swojej rodziny, np. kim byli moi przodkowie, gdzie mieszkali, gdzie są pochowani ci, którzy już nie żyją, jak wyglądali – oglądanie zdjęć, pamiątek; dowiedzieć się, jak wydarzenia historyczne wpłynęły na losy mojej rodziny.
3. Opracować zebrane informacje, np. opisać historię rodziny lub któregoś z jej członków; wykonać komiks na ten temat.
4. Stworzyć wspólny album pt. *Nasze korzenie* lub przedstawienie, w którym zostaną przedstawieni nasi przodkowie.

Częściowo projekt będzie miał charakter rodzinny. Warto przekonać do niego rodziców i dziadków uczniów, aby wspólnie z dzieckiem odkrywali przeszłość rodziny. Każde dziecko z pomocą krewnych zbiera informacje o swojej rodzinie, ale wcześniej uczy się w klasie, jak to robić. Dowiaduje się, jak opracować drzewo genealogiczne, pod kierunkiem nauczyciela układa pytania do członków rodziny, którzy wiedzą o jej przeszłości najwięcej, opracowuje zebrany materiał, układa teksty. Może uda się wykonać odbitki starych zdjęć, sfotografować rodzinne pamiątki i zrobić wystawę?